

UNIVERSITY OF THE PUNJAB

Part-I A/2018
Examination:- M.A./M.Sc.

Roll No. ....

Subject: Persian
PAPER: I (Dastoor-e- Zaban-e-Farsi Wa Tarjama)

TIME ALLOWED: 3 hrs.
MAX. MARKS: 100

نوٹ: اس پرپے کے دو حصے ہیں۔ پہلے حصے کے تینوں سوالات لازمی ہیں۔ دوسرے حصے کا سوال نمبر ۴ لازمی ہے۔ جبکہ باقی تین سوالات میں سے کسی دو کے جواب درکار ہیں۔

(حصہ اول)

سوال نمبر ۱: از پرسش های زیر فقط ده تارا انتخاب نمائید و به زبان فارسی به اختصار جواب بدهید: (۲۰)

(الف)	کلمہ چیست؟	(ب)	مصدر اصلی چیست؟
(ج)	جمله چیست؟	(د)	مصدر جعلی چیست؟
(ه)	دستور چیست؟	(و)	صفت چیست؟
(ز)	اسم معنی چیست؟	(ح)	صفت چند نوع است؟
(ط)	اسم ذات چیست؟	(ی)	فعل چیست؟
(ک)	اسم مصغر چیست؟	(ل)	فعل مجهول چیست؟
(م)	مصدر چیست؟		

(۲۰)

سوال نمبر ۲: درج ذیل اقتباسات میں سے کسی ایک کا فارسی میں ترجمہ لکھیں؟

(الف) مولانا روم کے آباؤ اجداد بلخ سے تھے۔ آپ نے بچپن میں حملہ مغول کے بعد اپنے خاندان کے ساتھ قونیہ ترکی میں سکونت اختیار کی۔ آپ کو مولانا نایا مولای روم بھی کہتے ہیں۔ انہوں نے ابتدائی تعلیم اپنے والد سے حاصل کی۔ کچھ عرصہ شام میں بھی کتب فیض کیا اور واپسی پر قونیہ میں دینی تعلیم کا پیشہ اختیار کیا۔

(ب) علامہ اقبال ہمارے قومی شاعر ہیں۔ وہ ۱۸۷۷ء میں سیالکوٹ میں پیدا ہوئے۔ انہوں نے ابتدائی تعلیم اپنے پیدا انٹی شہر میں حاصل کی۔ پھر اعلیٰ تعلیم کے لیے لاہور چلے گئے اور گورنمنٹ کالج لاہور میں داخلہ لیا۔ وہاں انہوں نے بی اے کی ڈگری حاصل کی اور فلسفہ میں ایم اے کیا۔ اس کے بعد وہ برطانیہ چلے گئے۔ وہاں انہوں نے میونسپل کالج یونیورسٹی سے پی ایچ ڈی کی۔ علامہ اقبال نے ۱۹۳۸ء میں لاہور میں وفات پائی۔ ان کا مزار شاہی مسجد کے قریب ہے۔

(۲۰)

سوال نمبر ۳: نیچے دیے گئے اقتباسات میں سے کسی ایک کا فارسی میں ترجمہ کیجیے؟

(الف) اور بھلل کالج کی عمارت ایک تاریخی اور خوبصورت عمارت ہے۔ اس کی لائبریری بہت وسیع اور خصوصی اہمیت کی حامل ہے۔ اس میں کمپیوٹر لیب بھی ہے۔ اس کے علاوہ وہاں کی کتبیں کالج کی خوبصورتی کو چار چاند لگاتی ہے۔ کتبیں میں داخل ہوتے ہی ایسا محسوس ہوتا ہے کہ ہم بیروں میں آگئے ہیں۔

(ب) سنائی غزنوی بلند مرتبہ فارسی شاعر اور مشہور عارف ہیں۔ ان کی ولادت پانچویں صدی ہجری کے وسط میں غزنین میں ہوئی۔ اپنی جوانی میں درباری شاعر تھے اور مسعود بن ابراہیم غزنوی اور بہرام شاہ بن مسعود کی مداحی کرتے تھے۔ سنائی کی مشہور مثنویوں کے نام حدیقۃ الحقیقت، طریق التحقیق، سیر العباد اور کارنامہ بلخ ہیں۔

(حصہ دوم)

سوال نمبر ۴: ماضی مطلق اور فعل حال کی تعریف کریں، ہر ایک کے بنانے کا طریقہ بتائیں اور ”زفتن“ مصدر سے گردان بنائیں اور دو معانی لکھیں۔ (۲۰)

سوال نمبر ۵: فعل امر کی تعریف کریں، بنانے کا طریقہ بتائیں اور ”دادن“ مصدر سے گردان بنائیں۔ (۱۰)

سوال نمبر ۶: شبہ جملہ کی تعریف کریں اور دو مثالوں سے وضاحت کریں۔ (۱۰)

سوال نمبر ۷: ضمیر شخصی کی تعریف کریں۔ کسی دو اقسام کی مثالوں سے وضاحت کریں۔ (۱۰)

UNIVERSITY OF THE PUNJAB

Part-I A/2018
Examination:- M.A./M.Sc.

Roll No. ....

Subject: Persian
PAPER: II (Nasar-e-Classic-e-Farsi)

TIME ALLOWED: 3 hrs.
MAX. MARKS: 100

نوٹ: تمام سوالات کے نمبر برابر ہیں

سوال ۱: کسی ایک اقتباس کا سلیس اردو ترجمہ کریں؟

الف: یاد دارم کہ شبی در کاروانی همه شب رفته بودیم و سحر در کناره بیشه ای خفته. شوریدہ ای کہ در آن سفر ہمراہ ما بود نعرہ ای بر آورد و زاہ بیابان گرفت و یک نفس آرام نیافت، چون روز شد گفتمش: آن چہ حالت بود؟ گفت بلبلان را دیدم کہ بنالش در آمدہ بودند از درخت و کبکان از کوه و غوغان در آب و بہایم در بیشہ، اندیشہ کردم کہ مروت نباشد ہمہ در تسبیح و من بہ غلفت خفتہ.

ب: اما شاعر باید بدین درجہ نرسد الا کہ در عفوان شباب و در روزگار جوانی نیست ہزار بیت از اشعار متقدمان یاد گیرد و دہ ہزار کلمہ از آثار متاخرین پیش چشم کند و پیوستہ دو اوین استادان ہمی خواند و یاد ہمی گیرد کہ درآمد و بیرون شدن ایشان از مضائق و دقائق سخن بر چہ وجہ بودہ است تا طریق و انواع شعر در طبع او مرتسم شود.

سوال ۲: کسی ایک اقتباس کا سلیس اردو ترجمہ کریں؟

الف: با ہمہ ہنر جہد کن تا سخن بر جای گوئی کہ سخن نہ بر جای اگر چہ خوب گوئی زشت نماید. و سخن کہ از وی بویہنر نیاید نا گفتہ بہتر. اما سخن ناہر سیدہ مگو و از گفتار خیرہ پرهیز کن و چون باز پرسند جز راست مگوئی. و تا نخواہند کس را نصیحت مگوئی و پند مدہ، خاصہ کسی را کہ پند نشنود.

ب: شہر مکہ اندر میان کوهہا نہادہ است و ہر جانب کہ بہ شہر روند تا بہ مکہ نرسند نتوان دید. و بلند ترین کوهی کہ بہ مکہ نزدیک است کوه ابو قبیس است و آن چنان گنبدی گرد است چنانکہ اگر از پای آن تیری بیندازند بر سر رسد. و در مشرق شہر افتادہ است چنانکہ چون در مسجد حرام باشند بہ دی ماہ آفتاب از سر آن بر آید. و بر سر آن میلی است از سنگ بر آوردہ، گویند ابراہیم علیہ السلام بر آوردہ است.

سوال ۳: درج ذیل کتابوں میں سے کسی ایک پر اردو میں نوٹ لکھیں؟

۱ - قابوس نامہ
۲ - چہار مقالہ

سوال ۴: درج ذیل کتابوں میں سے کسی ایک پر فارسی میں نوٹ لکھیں؟

۱ - گلستان سعدی
۲ - سفر نامہ ناصر خسرو

سوال ۵: درج ذیل سوالات میں سے کسی دس کے جوابات تحریر کریں؟

- ۱- اسم مولف تاریخ بیہقی چیست؟
- ۲- چہار مقالہ در چہ سال نوشتہ شد؟
- ۳- اسم تالیف نظامی عروضی چیست؟
- ۴- گلستان سعدی در چہ سالی تالیف شد؟
- ۵- اسم کامل سعدی چیست؟
- ۶- مزار سعدی در کدام شہر ایران است؟
- ۷- گلستان سعدی مشتمل بر چند باب است؟
- ۸- سال در گذشت سعدی چیست؟
- ۹- نظامی عروضی سمرقندی در دربار کدام بادشاہان ماند؟
- ۱۰- قابوس نامہ کہ تالیف کرد؟
- ۱۱- اسم دیگر قابوس نامہ چیست؟
- ۱۲- اسم دیگر چہار مقالہ چیست؟
- ۱۳- قابوس نامہ برای تربیت کی نوشتہ شد؟
- ۱۴- اولین سفر نامہ منثور چہ نام دارد؟
- ۱۵- ناصر خسرو چند بار بہ مکہ رفت؟

UNIVERSITY OF THE PUNJAB

Part-I A/2018
Examination:- M.A./M.Sc.

Roll No. ....

Subject: Persian
PAPER: III (Shair-e- Classic-e-Farsi)

TIME ALLOWED: 3 hrs.
MAX. MARKS: 100

۲۰

۱. نام یکی از آثار سعدی شیرازی بنویسید.
۲. حکایت مرد بقال و طوطی در کدام کتاب آمده است؟
۳. اسم کامل بیدل دهلوی چیست؟
۴. معنی رباعی چیست؟
۵. انوری به کدام دوره تعلق دارد؟
۶. سبک شعر حافظ چیست؟
۷. اسم کامل عراقی چیست؟
۸. عطار شاعر کدام دوره بود؟
۹. مطلع الانوار سروده کیست؟
۱۰. حافظ چرا این تخلص را اختیار کرد؟
۱۱. معنی کلمه "جسیه سرابی" چیست؟
۱۲. معنی "منطق الطیر" چیست؟
۱۳. مهمترین موضوع رباعیات خیام چیست؟
۱۴. اسم یکی از آثار امیر خسرو بنویسید؟
۱۵. بیتی از مولانا روم بنویسید؟

- سوال نمبر ۱: صرف دس سوالوں کے مختصر جواب دیں:
۱. نام یکی از آثار سعدی شیرازی بنویسید.
  ۲. حکایت مرد بقال و طوطی در کدام کتاب آمده است؟
  ۳. اسم کامل بیدل دهلوی چیست؟
  ۴. معنی رباعی چیست؟
  ۵. انوری به کدام دوره تعلق دارد؟
  ۶. سبک شعر حافظ چیست؟
  ۷. اسم کامل عراقی چیست؟
  ۸. عطار شاعر کدام دوره بود؟
  ۹. مطلع الانوار سروده کیست؟
  ۱۰. حافظ چرا این تخلص را اختیار کرد؟
  ۱۱. معنی کلمه "جسیه سرابی" چیست؟
  ۱۲. معنی "منطق الطیر" چیست؟
  ۱۳. مهمترین موضوع رباعیات خیام چیست؟
  ۱۴. اسم یکی از آثار امیر خسرو بنویسید؟
  ۱۵. بیتی از مولانا روم بنویسید؟

۱۳

یا شب و روز به جز فکر توام کاری هست
در و دیوار گواهی بدهد کاری هست
بیار بناده که بنیاد عمر برباد است
ز هر چه رنگ تعلق پذیرد آزاد است

۱۳

ز درد مافراغت کیمیایی
دل مابسی که در مونسش فنابسی
راه توبه هر قدم که پویند خوش است
نام توبه هر زبان که گویند، خوش است

۱۳

گویی که در برابر چشم مصوری
کز هر چه در خیال من آید نکوتری
از سر گذشته، پای به محفل نهاده اند
جمععی که پا برون ز سلاسل نهاده اند

۴۰ = ۱۰ + ۱۰ + ۱۰ + ۱۰

سوال نمبر ۲: کسی ایک جزو کا اردو میں ترجمہ اور تشریح کریں:

(الف) مشنوی دوست که غیر از تو مرا یاری هست
گر بگویم که مرا با تو سرو کاری نیست
(ب) بیا که قصر امل سخت سست بنیاد است
غلام همت آنم که زیر چرخ کبود

سوال نمبر ۳: کسی ایک جزو کا اردو میں ترجمہ اور تشریح کریں:

(الف) غم دوران نصیب جان مابسی
رسد آخربه در مون درد هر کس
(ب) وصل توبه هر صفت که جویند، خوش است
روی توبه هر چشم که بینند نکو است

سوال نمبر ۴: کسی ایک جزو کا اردو میں ترجمہ اور تشریح کریں:

(الف) رفتی وهم چنان به خیال من اندری
فکرم به منتهای جمالت نمی رسد
(ب) جمععی که واقف اند ز خوی تو همچو شمع
صائب اسیر کشمکش عقل گشته اند

سوال نمبر ۵: درج ذیل میں سے دو اردو اور دو پر فارسی میں نوٹ لکھیں:

حافظ شیرازی، بیدل دهلوی، سعدی شیرازی، جلال الدین رومی، امیر خسرو، عمر خیام، بابا طاهر عریان.

UNIVERSITY OF THE PUNJAB

Part-I A/2018
Examination:- M.A./M.Sc.

Roll No. ....

Subject: Persian
PAPER: IV (Adabiyat-e-Maasir-e-Farsi)

TIME ALLOWED: 3 hrs.
MAX. MARKS: 100

نوٹ: پرچہ ۳۰ فیصد فارسی میں حل کرنا لازمی ہے۔

۲۰

سوال نمبر ۱: مندرجہ ذیل سوالات میں سے ۱۰ سوالات کے مختصر جوابات فارسی میں لکھیں۔

- ۱۔ سراینده مرگ رنگ کیست؟
- ۲۔ نویسنده سه تار چه کسی است؟
- ۳۔ چه کسی پدر شعر نو می گویند؟
- ۴۔ ”به پیش گاه وطن“ سروده کدام شاعر است؟
- ۵۔ ”یکی بود و یکی نبود“ اثر کیست؟
- ۶۔ احمد شاملو نماینده کدام لهجه فارسی است؟
- ۷۔ اسیر و عصیان مجموعه شعری کدام شاعرانند؟
- ۸۔ اسم کامل دهخدا چه بود؟
- ۹۔ تاریخ تحلیلی شعر نو اثر کیست؟
- ۱۰۔ از دواتر جلال آل احمد اسم بیرید .
- ۱۱۔ از يك رمان هدایت اسم بیرید؟
- ۱۲۔ نخستین نظریه پرداز شعر جدید کی بود؟
- ۱۳۔ شعر سپید چیست؟

۲۰

سوال نمبر ۲: کسی ایک پیراگراف کا اردو زبان میں ترجمہ کریں۔

(الف) می خواست کہ دیگر ملالٹی در کار نیاورد. می خواست کہ دیگر احتیاط نکند. حالا کہ توانسته بود با این پول های به قول خودش ”بی برکت“ سازی بخرد، حالا به آرزوی خود رسیده بود حالا ساز مال خودش بود. حالا می توانست به راحتی، آن چه را کہ دلش می خواهد بنوازد. حالا می توانست چنان تار بزند کہ خودش به گریه بیفتد.

(ب) کا کارستم از این تحقیری کہ در قهوه خانه نسبت به او شد مثل برج زهر مار نشسته بود، سبیلش را می جوید و اگر کارش می زدند خونش در نمی آمد. بعد از چند دقیقه کہ شلیک خنده فروکش کرد، همه آرام شدند مگر شاگرد قهوه چی کہ با رنگ تاسیده پیرهن یخه حسینی، شبکلاه و شلوار دبیت دستش را روی دلش گذاشته بود و از زور خنده پیچ او تاب می خورد و بیشتر سائیرین به خنده او می خندیدند. کا کارستم از جا در رفت، دست کرد قندان بلور تراش را برداشت برای سرشاگرد قهوه چی پرت کرد. ولی قندان به سماور خورد و سماور از بالائی سکو با قوری به زمین غلطید و چندین فنجان را شکست. بعد کا کارستم بلند شد با چهره برافروخته از قهوه خانه بیرون رفت.

۲۰

سوال نمبر ۳: کسی ایک جزو کا اردو ترجمہ، تشریح اور شاعر کا نام لکھیں:

(الف) در پرده ها و رنگ ها، ویرانه های شهر
در روزه سگان
در خون و خشم و لذت
در بوسه و کنار، یا در سیاهچال
در شادی والم

(ب) تربت اقبال را بر دم طواف

دولتی دیدم در آنحبابی خلاف

دیدم بیدار او اندر مقام

وان دو دستی تیغ خفته در نیام

مشت خاکش برده بر گردون سبق

تا بداز هر زده اش انوار حق

۲۰

سوال نمبر ۴: سہراب سہری کے کلام کی خصوصیات بیان کریں۔

یا

مہدی انخوان ثالث پرنوٹ لکھیں۔

۲۰

سوال نمبر ۵: صادق ہدایت کی افسانہ نگاری پر مفصل نوٹ لکھیں۔

یا

جلال آل احمد کی افسانہ نگاری کا جائزہ لیں۔

UNIVERSITY OF THE PUNJAB

Part-I A/2018
Examination:- M.A./M.Sc.

Roll No. ....

Subject: Persian
PAPER: V (Naqad-e-Adabi-e-Farsi)

TIME ALLOWED: 3 hrs.
MAX. MARKS: 100

نوٹ: مجموعی طور پر پانچ سوالات کے جوابات لکھیے۔ پرچہ چالیس فیصد فارسی میں حل کرنا ضروری ہے۔ تمام سوالات کے نمبر برابر ہیں۔
پہلا سوال لازمی ہے۔

(۲۰)

سوال نمبر ۱: از پُرسش های زیر فقط ده را پاسخ بدهید:

(۱) راجع به نقد چه می دانید؟

(ب) ادب چیست؟

(ج) موسیقی شعر چیست؟

(د) ترکیب بند چیست؟

(ه) صنعت تلمیح چیست؟

(و) اسالیب نثر چند است؟

(ز) حس آمیزی چیست؟

(ح) تعریف غزل بنویسید؟

(ط) چهار مقاله اثر کیست نام دیگرش هم بنویسید؟

(ی) گلستان چه نوع نثر است؟

(ک) قصیده چند قسمت دارد؟

(ل) سراج الدین آرزو کی و کجا متولد شد؟

(۲۰)

سوال نمبر ۲: نقد کا لغوی اور اصطلاحی مفہوم بیان کیجیے، نیز اس کی اقسام بیان کیجیے؟

(۲۰)

سوال نمبر ۳: موسیقی شعر سے کیا مراد ہے؟ اس کی کتنی اقسام ہیں؟

(۲۰)

سوال نمبر ۴: موضوع کے اعتبار سے نثر کی اقسام بیان کیجیے۔

(۲۰)

سوال نمبر ۵: منیر لاہوری کی نقد ادب فارسی کے بارے میں کیا خدمات ہیں۔

(۲۰)

سوال نمبر ۶: شعر کا مفہوم بیان کیجیے، نیز عناصر شعر کی وضاحت کیجیے۔

(۲۰)

سوال نمبر ۷: محمد حقوی کے احوال و آثار پر تفصیلی نوٹ لکھیے۔

(۲۰)

سوال نمبر ۸: نثر کیا ہے؟ اسالیب نثر کے بارے میں آپ کیا جانتے ہیں۔

(۲۰)

سوال نمبر ۹: سراج الدین علی خان آرزو کا برصغیر کے ادب میں کیا مقام ہے؟